

ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΘΕΑΤΡΑ

ΘΕΑΤΡΟ ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ: ΘΙΑΣΟΣ ΤΕΧΝΗΣ: ΦΙΛΙΠ ΓΙΟΡΝΤΑΝ: ΑΝΝΑ ΛΟΥΚΑΣΤΑ.

Ο Φίλιπ Γιόρνταν φαίνεται να ανήκει στους μιμητές των μιμητών της σχολής του ώμου ρεαλισμού που έδω και χρόνια είχε πραγματικά αναζωογονήσει το θέατρο, αλλάσσοντάς το από τις υπερβολές του ρωμαντισμού που είχαν φτάσει στο άπροχώρητο.

Οι πρώτοι κι' όλες μιμητές του ώμου ρεαλισμού, του Wedekind να ποῦμε, ἦσαν κακοὶ ὅπως ὅλοι οἱ μιμητές, κατὰ κάποιον τρόπο, ἀλλὰ καὶ γιατί μὴ ὄντας πραγματικοὶ δημιουργοὶ παρεξήγησαν τὴν ἀξία τοῦ ἀρχικοῦ κινήματος, ἀξία καθαρὰ λυτρωτικὴ τοῦ θεάτρου ἀπὸ τὸ συμβατισμὸ στὸν ὁποῖον εἶ-

χεν ὑποδουλωθεῖ, καὶ νόμισαν πὼς ἀρκοῦσε ἡ μεταφορὰ ἐνὸς κομματιοῦ ζωῆς πάνω στὴ σκηνὴ γιὰ νὰ γίνῃ ἓνα θεατρικὸ ἔργο.

Ἀκριβῶς σὰν τοὺς κακοὺς ζωγράφους ποὺ νομίζουν πὼς ἀρκεῖ ἡ πιστὴ ἀπεικόνιση ἐνὸς θέματος ἢ ἡ μὲ φωτογραφικὴ ἀκρίβεια ἀπόδοση τῶν χαρακτηριστικῶν ἐνὸς προσώπου, γιὰ νὰ γίνῃ ἓνας ζωγραφικὸς πίνακας.

Παράβλεπαν, δηλαδή, τὸν κυριώτερο παράγοντα κάθε δημιουργίας, τὴν ψυχικὴ μέθεξι τοῦ συγγραφέα στὴ ζωὴ καὶ τὰ συναισθήματα τῶν ἡρώων του καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ μέσου τῶν ἡρώων του προβολὴ τῶν συναισθημάτων ποὺ γεννοῦν μέσα του οἱ ἴδιοι του οἱ ἥρωες σὲ μιὰν ἀλληλοῦφαινόμενη σειρὰ ψυχικῶν καταστάσεων ποὺ ἀνελλίσσονται παράλληλα μὲ τὶς πραγματικὲς καταστάσεις ποὺ ἐξελλίσσονται στὴ σκηνὴ καὶ ποὺ γεφυρώνουν τὸ κενὸ ἀνάμεσα σκηνῆς καὶ πλατείας, φτάνοντας στὸ βαθύτερο ἐγὼ τοῦ θεατῆ μὲ τὴν ὑποβολή.

Οἱ μιμητές τῶν μιμητῶν, γιὰ νὰ ἐλκύσουν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ ποὺ εἶχε κουραστεῖ πιά ἀπὸ τὴν πιστὴ ἀναπαράσταση τῆς ζωῆς καταφεύγουν στοὺς αἰσθησιακοὺς ἐκτραχηλισμοὺς—ποὺ εἶναι καὶ ἡ ἀδυναμία μιᾶς μεγάλης μερίδας ἀπὸ τοὺς καινούργιους Γάλλους κινηματογραφικοὺς σκηνοθέτες ὄρα Dedeé d'Anvers, Μανόν, Macadam κλπ.—καὶ στίς ἀπίθανες ὀμότητες.

Οἱ τύποι Γιόρνταν προσθέτουν στὸ μῆγμα καὶ μιὰ καλὴ δόση ἀπὸ ἐκλαϊκευμένον καὶ κακοχωνεμένο Φροῦδισμό, λίγο δακρυγόνο μελοδραματισμὸ καὶ στὴν προσπάθειά τους νὰ εὐχαριστήσουν μὲ κάθε τρόπο τὸ κοινὸ φτάνουν ν' ἀφαιρέσουν ἀπὸ τοὺς ἔκφυλους κι' ὄμους τύπους τους καὶ τὴ μόνη ἀρετὴ ποὺ θὰ τοὺς ἔδινε, ἂν ὄχι ὑπόσταση δημιουργικὴ, ἀλλὰ τουλάχιστον ἀληθοφάνεια, τὴν συνέπεια καὶ τὴν τελευταία στιγμή ἀναπάντεχα καὶ ξεκάρφωτα μᾶς δίνουν τὸ ἀπαράιτητο εὐτυχισμένο τέλος.

Κι' ἔτσι οἱ ρεαλιστὲς αὐτοὶ καταλήγουν νὰ παρουσιάζουν μιὰν πραγματικότητα τόσο ψεύτικη, τόσο φτιαχτή, τόσο μὴ πειστικὴ καὶ τόσο ἀναληθοφανῆ, ὅσο καὶ τὰ χειρότερα προιόντα τοῦ ξεθυμασμένου ρωμαντισμοῦ.

Γιατὶ δὲν φαντάζομαι νὰ ἔπεισαν κανέναν γιὰ τὴν ὑπόστασή τους ὁ Γιὸς κι' ὁ Γαμπρός τοῦ γέρω Λουκάστα μ' ὅλες τὶς προστυχίες τους, μ' ὅλες τὶς δυναμικὲς παραινέσεις τους. Ὅπως δὲν θὰ ἔπεισε κανέναν κι' ὁ εὐγενικὸς καὶ σπουδασμένος νέος ποὺ ἀδιαμαρτύρητα παρακολουθεῖ τὰ κατορθώματα τῶν μελλοντικῶν συγγενῶν του.

Καὶ γενικὰ ὅπως δὲν ἔπεισε ὅλο τὸ ἔργο ποὺ ὁ θεατῆς παρακολουθεῖ ὄχι συμπάσχοντας, ὄχι νοιώθοντας τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς ἔστω καὶ μακρυνὰ συνδεμένους μαζί του, γιατί καὶ Πολωνοὺς ἂν τοὺς πάρουμε ὅπως τοὺς εἶχε ἀρχικὰ σχεδιάσει ὁ Γιόρνταν ἐκμεταλλευόμενος τοὺς καινούργιους ἐξιλαστήριους Ἀμνούς τῆς Ἀμερικάνικης σκηνῆς

(πρὶν εἶμαστε μεῖς οἱ Ἕλληνες ποὺ σηζώναμε τὸ βάρος), θᾶπρετε νὰ τοὺς νοιώθουμε πάντα δικούς μας ἀλλὰ σὰν μιὰ μεμονωμένη περίπτωση ποὺ τὸ κυρίαρχο αἰσθημα ποὺ τοῦ γεννᾶ εἶναι ἡ δυσφορία.

Καὶ εἶναι καιρὸς μοῦ φαίνεται νὰ καταλάβουν οἱ διάφοροι Γιόρνταν πὼς ἡ ἐλευθεροστομία δὲν εἶναι οὔτε κάτι καινούργιο στὸ θέατρο καὶ στὴ φιλολογία—ὁ Σαίξπηρ, ὁ Ἀριστοφάνης κι' ὁ Rabelais, γιὰ ν' ἀναφέρω τρία μόνον φωτεινὰ παραδείγματα, ἔχουν πολὺ προχωρήσει—καὶ δὲν μπορεῖ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ν' ἀποτελέσει τὴ σπονδυλικὴ στήλη ἐνὸς ἔργου ποὺ πρέπει νὰ στηρίζεται στὸ ταλέντο καὶ τὴ φαντασία τοῦ δημιουργοῦ του κυρίως. Καὶ πὼς ἄλλο πάθος κι' ἄλλο κυνισμὸς καὶ τὸ θέατρο εἶναι πάθος.

Ἄν ἀπὸ τὸ 1945 κι' ὅλας δὲν διαφήμιζε ὁ κ. Κουν τὴν Ἄννα Λουκάστα, θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ ὑποθέσει πὼς πάλιν ἀνωτέρα βία του εἶχε ἐπιβάλλει τὸ ἀνέβασμά της. Γιατὶ οὐσιαστικὰ καὶ τὸ θέατρο Τέχνης σὰν σύνολο ἀλλὰ κι' ὁ ἴδιος ὁ κ. Κουν σὰν σκηνοθέτης καὶ σὰν ἠθοποιὸς δὲν κέρδισαν ἀπ' αὐτό.

Ο κ. Κούν έδωσε στο γέρο Λουκάστα, τον πατέρα που από κάποιο άνομολόγητο έρωτικό σύμπλεγμα προς την κόρη του, γίνεται ή αίτια της καταστροφής της, καταστροφής που επιχειρεί να ολοκληρώσει και όταν υπακούοντας στις άπειλές των δικών του πηγαίνει και την παίρνει από το άθλιο Μπάο, κέντρο εμπόριου κουρασμένης λευκής σάρκας, που έχει κατασταλάξει, για να την χρησιμοποιήσουν για δόλωμα για ν' άγκιστρώσουν τα όχτακόσια δολάρια που ο γυιός ενός παληού του φίλου φέρνει μαζί του για να παντρευτεί, μια υπερβάλλουσα γεροντική έξασθήνηση και κατάπτωση των σωματικών και των διανοητικών ικανοτήτων αφαιρώντας του και το ελάχιστο εκείνο νεύρο που θα δικαιολογούσε την σκηνική του ύπόσταση.

Έξω από τα νερά της παρουσιάστηκε παράδοξα ή κ. Βάσω Μεταξά, που είχαμε κάθε δικαίωμα να περιμένουμε να δώσει μια έξαιρετική μητέρα Λουκάστα.

Κι' ο κ. Νικολαΐδης κι' ο κ. Χατζημάρκος κι' ή Δις Κύρου έδωσαν περισσότερο άπ' όσο έπρεπε τη ρεαλιστική πλευρά του ρόλου τους.

Η αλήθεια είναι πως ή όλη παράσταση κρατήθηκε σ' αυτόν τον οξύτατα ρεαλιστικό τόνο και σ' αυτό συνετέλεσε όχι λίγο κι' ή κατά τα άλλα θεατρικώτατη μετάφραση του κ. Ρώμα.

Η μόνη που κέρδισε άπ' αυτή τη μεταγραφή στον έρμηνευτικό αυτό τόνο, τον έντονα ρεαλιστικό, χωρίς καμιά παρεμβολή ποιήσης και φαντασίας, της αληθινής δηλαδή ποιήσης και της φαντασίας που ξεπηδούν άπ' αυτά τα ίδια τα καθημερινά πράγματα, άπ' αυτές τις ίδιες τις άγιασμένες άπ' το μόχθο και την συνήθεια χειρονομίες κι' άπ' αυτά τα ίδια τα χιλοειπωμένα και πάντα καινούργια κι' έτοιμα να εκφράσουν το άνέκ-

φραστο και το μυστήριο λόγια, στάθηκε και λόγω καλλιτεχνικής ιδιοσυγκρασίας και γενικά πεποιθήσεων και σχολής, ή κ. Μελίνα Μερκούρη: Έδωσε μια τέλεια Άννα Λουκάστα φωτισμένη μόνο από τη ρεαλιστική πλευρά.

Ο κ. Β. Διαμαντόπουλος είχε κι' αυτός μιαν άνάλογην έπιτυχία.

Ο κ. Καλλέργης στο ρόλο του νεαρού Ροδόλφου Σλόκουμ που κεραυνοβόλα έρωτεύεται την άμαρτωλή και προσφέρεται να την ξελασπώσει και μετά την αποκάλυψη του κηλιδωμένου παρελθόντος της, με τον έρωτα και την άφοσίωσή του κι' ή Κα Τόνια Καράλη σαν Καίτη γυναίκα του γιού Λουκάστα, αισθαντική μορφωμένη και γεμάτη κατανόηση, σ' όλη την παράσταση στάθηκαν άναποφάσιμοι ανάμεσα στο ρεαλιστικό τόνο της παράστασης και στην άπλοϊκή άγγελικότητα που ο συγγραφέας έχει χαρίσει στους ρόλους τους.

Τελευταία, άλλ' όχι ελάχιστη ή κ. Τζόλη Γαρμπή που στην πρώτη πράξη κυρίως δημιούργησε έναν άπολαυστικώτατο τύπο γερασμένης τροτέζας.